

LIETUVOS MOKSLEIVIŲ SĄJUNGA

Lietuvos Respublikos Prezidentui Gitanui Nausėdai

Lietuvos Respublikos Seimo nariams

KREIPIMASIS DĖL GYVENIMO ĮGŪDŽIŲ PROGRAMOS VYKDYMO LIETUVOS MOKYKLOSE

2023 m. rugsėjo 20 d.

Vilnius

Šiomet Lietuvos mokyklose startavo nauja Gyvenimo įgūdžių programa¹ (toliau – GĮP), kuri yra svarbi ir reikalinga **visiems** Lietuvos moksleiviams. *Lietuvos moksleivių sąjunga, Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, Lietuvos liberalus jaunimas, Jaunųjų konservatorių lyga, Lietuvos socialdemokratinio jaunimo sąjunga, Lietuvos medicinos studentų asociacija, Lietuvos moterų lobistinė organizacija, Lietuvos moterų teisių įtvirtinimo asociacija, VšĮ Ribologija, Asociacija „Lygiai“, VšĮ Įvairovės edukacijos namai, VšĮ Ante Litteram, Žmogaus teisių organizacijų koalicijos organizacijos narės: Diversity Development Group, Lietuvos žmogaus teisių centras, Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenė, Lygių galimybių plėtros centras, Nacionalinė LGBT* teisių organizacija LGL, Psichikos sveikatos perspektyvos, Tolerantiško jaunimo asociacija, Žmogaus teisių stebėjimo institutas* **palaiko Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos iniciatyvą mokyklose skirti daugiau dėmesio mokinių emocinio raštingumo lavinimui, lytiškumo ugdymui, civilinei saugai, priklausomybių prevencijai bei sveikai gyvensenai.** Esame įsitikinę, jog mokiniams ši programa bus tinkamas startas užpildant socialinių įgūdžių, tarpusavio bendradarbiavimo, emocinio raštingumo, lytiškumo ugdymo ir kitų sričių lavinimo spragas. Dėl to esame tikri, jog kuriami mitai bei skleidžiama dezinformacija apie šią programą yra žalingi mūsų visuomenei bei požiūriui į mokslu grįstą švietimą.

Į programos rengimo ir derinimo procesą buvo įtraukti įvairūs socialiniai partneriai, atspindintys įvairius požiūrio taškus, ir, nepaisant to, jog ne visi pasiūlymai buvo įtraukti į galutinę programos redakciją, dabartinis programos turinys yra žingsnis į priekį link mokslu grįsto ugdymo

¹ <https://www.emokykla.lt/bendrosios-programos/visos-bendrosios-programos/48?st=1>

anksčiau minėtose srityse. Moksleivis turi būti lavinamas visapusiškai, įskaitant ir lytiškumo bei lytinės sveikatos temas. Nors šioms temoms programoje yra skirta apie 10 proc. jos turinio, nuoseklus lytiškumo ugdymo diegimas mokyklose – didelis žingsnis į priekį saugesnės, tolerantiškesnės visuomenės link.

Gyvenimo įgūdžių programa itin naudinga savo turiniu apie lyčių lygybę, įvairių rūšių smurtą, priekabiavimą. Didžiulis smurto artimoje aplinkoje mastas reikalauja imtis priemonių nuo ankstyvo amžiaus ir supažindinti moksleivius su psichologinio, fizinio, ekonominio ir seksualinio smurto apraiškomis, atpažinti netinkamą elgesį, žinoti, kuri kreiptis pagalbos.

Lietuva, būdama Europos Sąjungos (toliau – ES) nare, yra įsipareigojusi laikytis ES gairių ir politikos lytiškumo ugdymo srityje. ES pripažįsta lytiškumo ugdymo svarbą ir skatina valstybes nares diegti lytiškumo ugdymą savo švietimo sistemose ir užtikrinti, kad šis ugdymas būtų nuoseklus, patikimas ir kokybiškas, o lytiškumo ugdymo politika būtų grindžiama pagrindiniais principais, įtvirtintais ES teisės aktuose ir politiniuose dokumentuose, pavyzdžiui, Lisabonos sutartyje².

Lytiškumo ugdymas išlieka jautria ir plačiai aptariama tema, todėl visuomenėje plinta dezinformacija, susijusi su lytiškumo ugdymu bendrojo lavinimo mokyklose. Neretu atveju tai vyksta dėl lytiškumo ugdymo programų ir turinio ribojimo mokyklose – politinių sprendimų, ideologijos, švietimo sistemos spragų. Tai gali užkirsti kelią atviroms ir informuotoms diskusijoms apie lytinę ir reprodukcinę sveikatą bei lyčių lygybę. Sociokultūriniai įpročiai ir dogmatiškos nuostatos taip pat prisideda prie šių temų vengimo ar jų ignoravimo. Katalikų bažnyčios, turinčios didelę įtaką visuomenės nuomonei ir švietimo srityje, nuostatos apie seksualumą ir lytiškumą gali būti prieštaringos ir sunkiau besikeičiančios priimant naujus požiūrius ir galimas praktikas lytiškumo ugdymo sklaidoje³. Vis dėlto, Lietuva yra sekuliari valstybė, todėl mūsų švietimas ir įstatymai nėra grindžiami religiniais pagrindais, o teisiniu pamatu, mokslu bei fundamentaliomis žmogaus teisėmis.

Naujoje GĮP esanti lytiškumo ugdymo programa apima tokias moksleiviams svarbias temas, kaip psichologinio, fizinio ir seksualinio smurto prevencija, ribų santykiuose brėžimas, pozityvaus

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=OJ%3AC%3A2007%3A306%3ATOC>

³ <https://data.kurkl.lt/wp-content/uploads/2023/06/Situacijos-apzvalga-Deimantes.pdf>

LIETUVOS MOKSLEIVIŲ SĄJUNGA

požiūrio į savo kūną puoselėjimas, bendravimo įgūdžių tobulinimas ir kt. ir taip atspindi mokslu, teise ir mokinių poreikiais grįstą ugdymo programą, kuri neturi ir negali priklausyti nuo politinių pažiūrų. **Tai privaloma būti grindžiama mokinių poreikiais bei moksline informacija. Mūsų pagrįstu įsitikinimu, GĮP suteiks naudingų žinių Lietuvos mokiniams ir bus labai svarbi tolimesniam jų vystymuisi kaip asmenybėms.**

Būtina pabrėžti, kad šiuolaikinis pasaulis kupinas naujovių ir iššūkių, jis kaip niekada anksčiau sudėtingas ir įvairus. Todėl dar kartą primename politikams ir visiems suinteresuotiems asmenims Lietuvos įsipareigojimus pagal Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos 29 straipsnį, kuriame įtvirtinta, jog vaiko lavinimo tikslas turi būti kuo visapusiškiau ugdyti vaiko asmenybę, ugdyti pagarbą žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, parengti vaiką sąmoningam gyvenimui laisvoje visuomenėje, pagrįstam supratimo, taikos, pakantumo, vyrų ir moterų lygiateisiškumo, visų tautų, etninių, nacionalinių ir religinių grupių, taip pat vietinės kilmės asmenų draugystės principais. Be to, Konvencijos preambulėje aiškiai įtvirtinta, kad vaikas turi būti gerai parengtas savarankiškam gyvenimui visuomenėje ir išauklėtas taikos, kilnumo, pakantumo, laisvės, lygybės ir solidarumo dvasia.

Bandymai eliminuoti atskiras temas iš gyvenimo įgūdžių programos yra ne tik antikonstituciška cenzūra, bet ir prieštarauja Lietuvos tarptautiniams įsipareigojimams bei yra žalingi tinkamam vaikų ugdymui, nes palikus esmines spragas vaikų lavinime, jie nebus tinkamai parengti savarankiškai gyventi šiame beprecedentiškai komplikuo tame ir globaliame pasaulyje.

Lietuvos moksleivių sąjunga

Kreipimasi palaiko:

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba

Lietuvos liberalus jaunimas

Jaunųjų konservatorių lyga

Lietuvos socialdemokratinio jaunimo sąjunga

Asociacija

Konstitucijos pr. 25,

LT-08105 Vilnius

Tel. +370 647 28547

El. p. lms@moksleiviai.lt

www.moksleiviai.lt

Įm. kodas 191972732

A. s. LT84 7044 0600 0136 9875

AB SEB bankas, b. k. 70440

LIETUVOS MOKSLEIVIŲ SĄJUNGA

Lietuvos medicinos studentų asociacija

Žmogaus teisių organizacijų koalicijos organizacijos narės:

Diversity Development Group
Lietuvos žmogaus teisių centras
Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenė
Lygių galimybių plėtros centras
Nacionalinė LGBT* teisių organizacija LGL
Psichikos sveikatos perspektyvos
Tolerantiško jaunimo asociacija
Žmogaus teisių stebėjimo institutas

Lietuvos moterų lobistinė organizacija, kuri vienija per keturiasdešimt visoje Lietuvoje veikiančių nevyriausybinių moterų teisių organizacijų

Lietuvos moterų teisių įtvirtinimo asociacija, kuri vienija 14 moterų nevyriausybinių organizacijų, atliekančių Specializuotos kompleksinės pagalbos centrų (SKPC) funkcijas ir teikiančių pagalbą nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjusiems asmenims

VšĮ Ribologija

Asociacija „Lygiai“

VšĮ Įvairovės edukacijos namai

VšĮ Ante Litteram